

Pericopa Vaethanan - Originea unei mițva nescrisă: Învățarea Toraei Talmud Tora תלמוד תורה [anul 5782]

Este știut că mițvaua de *Talmud Tora* תלמוד תורה este una din mițvoturile principale pe care o are orice evreu credincios. O dovadă bună sunt nenumăratele citate despre acest lucru. De aceea pare ciudat că această mițva nu apare în mod răspicat în Tora, iar noi învățăm porunca în mod indirect. Pare că esența poruncii este să-i înveți pe ceilalți. Despre asta ne spune Rambam:

„Mițvaua *Talmud Tora* este porunca pe care am primit-o să învățăm priceperea și agerimea Toraei și să-i învățăm pe alții „Să le inculci fiilor tăi” (Deuteronom 6:7); iar după midrașul Sifri „Să le inculci fiilor tăi” – (adică) aceștia sunt elevii tăi, doar se găsește peste tot că elevii sunt numiți fii și acolo s-a spus „să le inculci” – să fie ascuțit în vorba ta. Când cineva te întreabă ceva, să nu fi bâlbâit ci să-i răspunzi prompt” (Rambam, Sefer hamițvot, mițvot ase 11).

După Rambam, există o mițva să-i înveți pe alții, mai ales pe băieți, iar în general tot felul de elevi. De aici provine mițvaua să știm Toraua; nu se poate să-i învățăm pe alții, dacă noi, învățătorii, nu stăpânim perfect materia. Mai mult decât atât, dacă obligația tatălui este să-și învețe fiul, atunci putem deduce de aici că obligația fiului este să învețe și să știe, și când va crește trebuie să continue să învețe Tora singur. Însă din surse reiese că esența acestei mițva este să-i înveți pe fii, adică pe băieți ca cunoașterea, știința să fie transmisă din generație în generație ca să devină conținutul tradiției. Nu este vorba despre cercetări științifice profunde, ci despre transmiterea precisă a materialului stabilit dinainte.

Rambam în cartea sa „Mișne Tora” adaugă încă un argument pentru învățarea Torei: „Pe cine nu l-a învățat tatăl lui, este obligat să se învețe singur, după cum este scris „Învăță-le și ai grijă să le respecti! (Deuteronom 5:1). În afară de aceasta noi vedem peste tot că învățătura vine înaintea faptelor din pricină că învățătura duce la fapte și nu faptele duc la învățătură”.

Rambam bazează de data aceasta mițvaua învățării Toraei pe temelii practice: este obligatoriu să îndeplinești această mițva, să înveți Tora și nu o poți îndeplini cum trebuie fără să o cunoști bine de tot. De aceea, cel pe care tatăl nu l-a învățat cum trebuie, este obligat să completeze învățătura. În continuare Rambam concludă: „Așa cum are porunca să-și învețe fiul, așa are porunca să se învețe pe el însuși”.

Mai învățăm de la Rambam: „Oricare persoană din Israel are obligația la învățătură, *Talmud Tora*, chiar dacă este

sărac sau bogat, întreg la corp sau chinuit (bolnăvicios), băiat tânăr sau om foarte bătrân care și-a epuizat puterile, chiar dacă este sărac care trăiește din ajutoare sau cerșit, chiar și un om însurat cu soție și copii – trebuie să-și găsească timp pentru *Talmud Tora*, zi și noapte, după cum este scris „să înveți din ea zi și noapte” (Iosua 1:8).

Rambam nu bazează mițvaua de *Talmud Tora* pe un verset dintr-o carte ca Iehoșua, fiindcă nu poate ca o mițva să fie bazată pe un verset din profeți sau scrieri. Baza normativă a mițvaei este complexul de argumente aduse mai sus, iar versetul „să înveți din ea zi și noapte” este adusă de Rambam ca o ilustrație la această obligație.

Hazal, înțelepții, comentează același verset ca să învețe care este programul de învățatură: „Rav Safra a spus în numele lui Rabi Iehoșua Ben Hanania, ce înseamnă când scrie „să le inculci fiilor tăi” (Deuteronom 6:7)? Nu citi veșinantam (să le inculci) ושוננתם, ci citește veșilaștam (să le triplezi) ושלשתם. Fiecare să-și tripleze (împarte în trei) anii (de viață), o treime în Tanach, o treime în Mișna, o treime în Talmud. Dar cine știe câți ani vei trăi? Nu trebuie (să știi). Să o faci zilnic.

În urma acestei *gmara* גמרא (porțiune de învățatură din Talmud), Rambam decide care sunt halachot de *Talmud Tora*: „Trebuie să întreiască perioada învățării, o treime pentru Toraua scrisă, o treime pentru Toraua orală și o treime pentru ca să înțeleagă legătura între concluzie și introducere, să constate un factor din altul, să compare un factor cu altul și să înțeleagă principiile de la baza Toraei până când va ști care este esența lor și va fi în stare să extragă miezul din ele și până când va fi în stare să aleagă între permis și interzis mai ales la lucruri pe care le-a auzit din vorbe. Toate acestea se numesc *gmara*”.

Trebuie să fim atenți că Rambam folosește expresia de „Tora orală” pe când în aceea *gmara* citată mai sus denumirea este de „Mișna”. După Rambam, definiția de „Tora orală” este următoarea: „Toate auzitele și toate legile și toate explicațiile și comentariile pe care le-au auzit de la Moșe Rabenu și toată Toraua pe care i-a învățat Bet Dinul de-a lungul generațiilor ... (înțelepții) Rabina și Rav Ași și prietenii lor (înțelepți din Talmud) au copiat (scris) Toraua orală.

După această definiție a lui Rambam, Toraua Orală nu este numai Mișna, ci ea conține și cea ce noi numim astăzi „Talmud” sau „Gmara”. Rambam crede că va fi nevoie în fiecare generație să se reînnoiască halachot și să se pună restricții și „să învățăm ultimul lucru pe baza primului” într-un proces de nesfârșit care nu se va termina niciodată, iar „acest lucru se numește Gmara”. În momentul în care noile decizii vor intra într-o carte, aceasta se va adăuga la „Toraua Orală”. Așa va fi loc la noi discuții și noi comentarii până când ele vor intra în carte, iar procesul va începe din nou.

Cei doi mari înțelepți și comentatori, Baal Turim (Iaakov Ben Asher, Germania și Spania sec. 14) și Baal Șulhan Aruch (Iosef Karo, Israel, sec 16) au copiat cuvintele lui Rambam. Elevii și urmașii lor nu au mai făcut această clasificare a scrierilor după metoda lui Rambam și ei au explicat termenul de Gmara sau Talmud ca fiind doar cartea de Talmud numit și Șas (6 volume). Această concepție nu este părerea lui Rambam. Însă au fost unii înțelepți, de exemplu Rabenu Tam (Franța, sec. 12) care nu a fost de acord cu definiția dată de Rambam spunând că este de ajuns ca cineva să învețe doar Talmudul Babilonean ca să îndeplinească porunca de *Talmud Tora*, fiindcă aceasta îmbibă în el Tora, Mișna și Gmara.

Putem concluda definiția lui Rambam în felul următor:

- Esența mițvaei de *Talmud Tora* este să-ți înveți fii, la fel și pe ceilalți. Obligația să învețe el însuși vine ca să poată îndeplini esența mițvaei și ca să știe să îndeplinească mițvoturile practice, de zi cu zi.
- Orice persoană este obligată să învețe o treime Tanach, o treime Tora orală, Mișna și Gmara, și o treime învățatură pentru înțelegerea lor.

Iar noi, să ne străduim să învățăm în fiecare zi ca să fim demni să ne numim evrei.